

15. Vanha erosijainen *kotoa*

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

Vanha erosija *-ta/-tä

Erosija vastaa kysymykseen “mistä?” (vanhastaan muotoa **mitä*). Nykysuomessa samaan kysymykseen vastataan sisä- tai ulkopaikallissijalla, tässä tapauksessa elatiivilla tai ablatiivilla.

Erosijaa kutsutaan myös termillä *separatiivi* tai nykysuomen ulkoerosijaa tarkoittavalla termillä *ablatiivi*.

Kuten oli vanhan *-*na/-nä*-lokatiivinkin tapauksessa, myös vanha erosija näkyy kivettyneenä joissakin ilmauksissa (esim. *ulkoa, takaa, kotoa, alta, yltä*) ja murteissa (esim. *kotoota*).

Erosijasta osaobjektin sijaksi

Erosijasta on kehittynyt itämerensuomessa osaobjektin sija, partitiivi. Samaa kehitystä näkyy mordvalaiskielissä, ja partitiivi rekonstruoidaan myös kantasaameen. Tämäkin kehitys palautuu suomalais-saamelais-mordvalaiseen kantakieleen.

Partitiivin prototyyppisin tehtävä on ilmaista osaa kokonaisuudesta (esim. *juon vettä* contra *juon veden*), mutta suomessa sitä käytetään laajemminkin – myös subjektin (*vedessä ui **kaloja***) ja predikatiivin (*kahvi on **mustaa***) sijana.

Partitiivilla on heikkoasteinen variantti suffiksaalisen astevaihtelun takia, (esim. *kuu-ta*, *punais-ta* mutta *kala-a*, *matala-a*). Kyseisessä ilmiössä suffiksilla on vahva variantti painollisen mutta heikko painottoman tavun jäljessä.

Erosijasta kehittyä osaobjektin sija myös mordvassa

Mordvalaiskielissä, ersässä ja mokšassa, on tapahtunut samankaltaista kehitystä kuin itämerensuomessa: erosijasta on kehittynyt osaobjektin sija. Onkin todennäköistä, että kehitys on alkanut jo aikana, kun voidaan vielä puhua suomalais-saamelais-mordvalaisesta kantakielestä. Mordvalaiskielissä kehitys ei kuitenkaan ole edennyt samaan tahtiin kuin itämerensuomessa, vaan siellä sijamuoto *-tA koodaa osaobjektia vain tiettyjen verbien kanssa.

Ersämordva:

<i>s'ima-n</i>	<i>ved'-te</i>
drink-1sg	water-prt
'juon vettä'	

prt = partitiivi

Esimerkkilauseessa on käytetty glossausta, jossa morfeemit erotetaan toisistaan ja niille annetaan nimitys, jonka perusteella kieltä osaamatonkin voi nähdä, miten merkitys rakentuu.

Tekijät:
Rigina Ajanki
Emmi Pollari
Otto Vahtola

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

 Kielibuusti
Språkboost

